

Міністерство освіти і науки України
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Шуменський університет «Єпископ Константин Преславски»
Міністерство освіти республіки Білорусь
Мозирський державний педагогічний університет імені І.П. Шамякіна
(м. Мозир, Білорусь)
Федеральне міністерство освіти і наукових досліджень Німеччини
Інститут мов (м. Кассель, Німеччина)
Міністерство науки і вищої освіти республіки Польща
Вища лінгвістична школа (м. Ченстохово, Польща)
Узбецький державний університет світових мов
(м. Ташкент, Узбекистан)
Southwest Jiaotong University
(м. Ченду, Китайська народна республіка)

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ
МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ В СУЧАСНОМУ
ПОЛІЕТНІЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ**
(Мелітополь, 27-28 вересня 2018 р.)

Присвячений 95-річчю Мелітопольського державного педагогічного університету імені
Богдана Хмельницького та 25-річчю філологічного факультету

**МАТЕРІАЛИ ІV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

Мелітополь – 2018

УДК 81'24:316.74(06)

ББК 81.4я5

А 43

Конференцію проведено згідно з планом проведення наукових конференцій та семінарів з проблем вищої освіти і науки на 2016 р. (наказ МОН України № 1/9-34 від 21.01.2016 р.)

Редакційна колегія:

Солоненко Анатолій Миколайович – доктор біологічних наук, професор;

Москальова Людмила Юріївна – доктор педагогічних наук, професор;

Коноваленко Тетяна Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент;

Гармаш Олена Леонідівна – доктор філологічних наук, доцент;

Денисенко Надія Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент;

Матюха Галина Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент;

Баранцова Ірина Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент;

А43 Актуальні проблеми функціонування мови і літератури в сучасному поліетнічному суспільстві: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (Мелітополь, 27-28 вересня 2018 р.). – Мелітополь: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2018. – 436 с.

У збірнику оприлюднено матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, яка відбулася у м. Мелітополі 27-28 вересня 2018 р. Для студентів, аспірантів, викладачів навчальних закладів різних рівнів.

У тезисах збережено орфографію та пунктуацію авторів.

За достовірність та оригінальність викладення матеріалу відповідальність покладається на авторів.

УДК 81'24:316.74(06)

ББК 81.4я5

© Авторський колектив, 2018

4. Вольф Е. М. Функциональная семантика оценки. / Е. М. Вольф. – М.: Едиториал УРСС, 2009. – 280 с.
5. Ивин А. А. Логика: Учебник. / А. А. Ивин. – М.: Гардарики, 1999. – 352 с.
6. Караулов Ю. Н., Коробова М. М. Индивидуальный ассоциативный словарь. / Ю. Н. Караулов, М. М. Коробова. // Вопр. языкознания. – 1993. – № 5. – С. 5-15.
7. Лихачев Д. С. Концептосфера русского языка. / Д. С. Лихачев. // Изв. АН. Серия лит-ры и яз. – Т. 52. – № 1. – 1993. – С. 3-9.
8. Маслова В. А. Лингвокультурология. / В. А. Маслова. – Москва: Academia, 2001. – 208 с.
9. Телия В. Н. Механизмы экспрессивной окраски языковых единиц. / В. Н. Телия. // Человеческий фактор в языке. Языковые механизмы экспрессивности / Отв. ред. В. Н. Телия. – М.: Наука, 1991. – С. 36-66.
10. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. / В. Н. Телия. – Москва: Школа “Языки русской культуры”, 1996. – 228 с.

Супрун О.М.

Таврійський державний

агротехнологічний університет

РОЛЬ АУДІОВАННЯ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

На сучасному етапі розвитку суспільства відбуваються докорінні зміни в усіх сферах людської діяльності. Кордони стираються, міжнародні контакти нашої держави розширюються, і це веде за собою неминучі зміни в політичному, економічному та соціальному житті. Невпинні трансформаційні

процеси в суспільстві внаслідок глобалізації вимагають побудови багаторівневих контактів та застосування різноманітних способів спілкування для підвищення професійної мобільності фахівців.

Тісна співпраця з представниками іншомовних держав вже не є дивиною, скоріше вона постає як необхідність для покращення іміджу України серед інших країн світу. Цьому сприяє також популяризація міжнародних подорожей та міграція студентів між вузами, що відкриває нові можливості для більш якісної підготовки фахівців у різних сферах.

Разом з цим постають нові вимоги до вищої освіти щодо спроможності майбутніх спеціалістів, зокрема в сфері економіки, до якісної міжкультурної комунікації, адже наша держава перебуває на етапі становлення, а отже потребує швидкого й ефективного вирішення економічних проблем.

Головною метою будь-якої системи освіти, вищої освіти зокрема, є розвиток особистості, вона є засобом психічного і в цілому особистісного розвитку студентів. Стосовно ж предмета “Іноземна мова” комунікативно орієнтоване навчання посідає провідне місце в зарубіжній та вітчизняній методиці, оскільки більшість його положень зумовлюють розвиток особистості. Серед них положення про індивідуалізацію навчання, особистісний зміст навчального спілкування, забезпечення морального, емоційного та інтелектуального розвитку, особистісну автономію, розвиток міжособистісних взаємин, формування образу “себе” як носія національної культури.

Це означає, що в основі комунікативно орієнтованого навчання лежить гуманістичний підхід, завдяки якому створюються умови для активного і вільного розвитку в процесі навчання іноземної мови [1; с. 214].

Розвиток індивіда слід розуміти не тільки як розширення кругозору (освітній аспект), як розвиток інтелекту (пам’яті, мислення, уваги, уяви) та інтелектуальних операцій (аналізу, синтезу, узагальнення, класифікації, абстракції, конкретизації, вибору, комбінування, прийняття рішення). Це й розвиток спрямованості ціннісних орієнтацій, самосвідомості, самооцінки,

взаємодії особистості з соціальним середовищем тощо [2; с. 119], тобто “соціалізація індивіда”, яка в природних умовах має місце у загальному контексті його життєвого досвіду.

На сучасному етапі розвитку методичної науки аудіювання розглядається як фундаментальне вміння, оволодіння яким є важливою умовою оволодіння іноземною мовою в цілому. Крім того, навички аудіювання є складовою повноцінної міжнаціональної комунікації. Згідно з положеннями комунікативно орієнтованого навчання, методика навчання аудіювання повинна враховувати специфіку усної комунікації і має бути спрямована на розвиток психофізіологічних механізмів цього виду мовленнєвої діяльності.

Розуміння основного змісту почутого базується на вміннях вибирати потрібну інформацію, узагальнювати і зіставляти її з власним досвідом, виділяти головну думку, ідею, оцінювати її корисність та вірогідність, прогнозувати розвиток сюжету тощо, які цілком особисті та змінюються в процесі розвитку.

Отже, в розробці методів розвитку навичок аудіювання слід брати до уваги, що аудіювання мусить стимулювати мовленнєву та розумову діяльність студентів, а також зумовлювати їх дослідницькі дії, в яких формується їх готовність до мовленнєво-мисленнєвої діяльності, що веде до різнобічного розвитку особистості.

В сучасній системі освіти перед методистами постає актуальна проблема формуванню навичок аудіювання у студентів немовних спеціальностей для ефективної крос-культурної комунікації в їхній подальшій професійній діяльності. І все ж ми змушені визнати, що проблема формування навичок аудіювання студентів вищих навчальних закладів ще й досі не отримала повноцінного висвітлення в науковій літературі.

Як показав сумний досвід зовнішнього незалежного оцінювання з англійської мови у 2018 році, випускники шкіл виявились абсолютно не готові до сприйняття іншомовних текстів на слух. Безперечно, не в останню

чергу причиною тому є брак досвіду спілкування з носіями мови та відсутність навчальних ресурсів, спрямованих на розвиток аудіювання. Вступивши до вишів, студенти знов стикаються з тією ж проблемою, адже вітчизняна система освіти більше уваги приділяє вивченню лексичного й граматичного матеріалу, читанню, говорінню та письму. Аудіювання ж виступає лише як допоміжний засіб для оволодіння вищезазначеними навичками. Тому при навчанні іноземної мови студентів немовних спеціальностей слід приділити особливу увагу розвитку саме аудіювання як одного із найскладніших для опанування видів мовленнєвої діяльності.

Звуковий характер мови робить її універсальним засобом спілкування між людьми. Дуже важливо, щоб усна комунікація не викликала ніяких труднощів. Звукове мовлення, очевидно, включає в себе два взаємопов'язаних аспекти: акустичний, що проявляється при народженні мовлення, і перцептивний – при сприйнятті мовленнєвих одиниць [4; с. 6]. Успішне сприйняття іншомовного мовлення залежить від якості його акустичних особливостей. Таким чином, аналізуючи, як сприймаються певні інваріанти мовлення індивідів, можна зробити висновок, як слід говорити, щоб бути легко зрозумілим. На сприйняття мовлення впливає лексичне і синтаксичне оформлення мовлення, форма вираження думки та інші параметри мовлення. Однак звукові характеристики перш за все впливають на сприйняття мовлення на слух.

До групи параметрів, що характеризують звукове оформлення мовлення, можна віднести наступні: дикція, виразність, емоційність, гучність, акцентуація, висота голосу, тембр голосу, переважаючий тон, дефекти мовлення.

Для усного мовлення характерна комплектність у використанні різноманітних знакових систем: лінгвістичної (мова), паралінгвістичної (інтонація) та кінетичної (міміка та жести) [4; с. 163]. Згідно з теорією Сегіра-Уорфа, «жести, поведінка тощо створюють модель комунікації, яку можна порівнювати з моделлю поведінки і яку слід вивчати так само, як і мову, бо

модель динамічної поведінки відрізняється у народів, що розмовляють різними мовами» [3; с. 29].

Ефективним засобом навчання аудіювання є раціонально відібрані, відпрацьовані та організовані в систему навчальні аудіотексти. На відміну від письмового тексту, аудіотекст інтонаційно оформлений, пред'являється в певному темпі, в реальному ж спілкуванні характеризується одноразовістю та безповоротністю сприйняття, зверненістю мовленнєвого акту.

Ми переконані, що в умовах сучасної вищої освіти ці тексти мають бути начитані виключно носіями мови, до того ж бажано, щоб вони були максимально наближені до реальних умов спілкування, тобто ускладнені певними мовними труднощами (наприклад, нечітка дикція або специфічний акцент). В умовах середньої школи учні, що навчаються за посібниками британських авторів, слухають чітке нормативне мовлення, начитане професійними дикторами. І в програмі зазначено, що мовлення має бути саме таким (для рівнів B1 та B2), але, як зазначила міністр освіти та науки України Лілія Гриневич, «людина, яка дійсно знає мову, повинна розуміти її на слух, причому необхідно розуміти саме носіїв мови». Вона також наголошує на тому, що «люди в житті розмовляють з різним акцентом в різних країнах і з різними темпами (із інтерв'ю Л. Гриневич на одному з телеканалів) [5].

За умов невинного прискорення соціально-економічного розвитку країни постають нові вимоги до особистісних якостей майбутніх повноцінних членів суспільства. Навчання в вищій школі не може більше виступати лише як процес отримання знань, адже необхідно не тільки дати студентам певну інформацію, але й навчити їх застосовувати сформовані якості, виховати в них потребу до саморозвитку та самовдосконалення, що пов'язане із впливом людини на зовнішній світ.

Оскільки аудіювання виступає базовим умінням, оволодіння яким є умовою оволодіння іноземною мовою взагалі, то саме в процесі формування аудитивних умінь з'являються сприятливі умови для розвитку комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей, а вона, в

свою чергу, є важливим чинником формування членів новітнього суспільства за умов постійного технічного та суспільного процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вишневецький О.І. Довідник вчителя іноземної мови. – К: Радян. школа, 1982 – 152 с.
2. Воронина Е.К. Влияние установки, создаваемой словестной инструкцией, на аудирование // Лингвopsихологические проблемы обоснования методики преподавания иностр. яз. в высш. шк. – М., 1971. – с. 89-92.
3. Зимняя И.А. Психологическая характеристика слушания и говорения как видов речевой деятельности // ИЯШ. – 1973 – №4.
4. Кулиш Л.Ю. Психолінгвістическіе основи восприятия устной иноязычной речи. К: Вища школа, 1985 – 160 с.
5. Міністр освіти Лілія Гриневич прокоментувала скарги на аудіювання на ЗНО з англійської [Електронний ресурс] / Лілія Гриневич // tsn.ua. – Режим доступу: <https://tsn.ua/video/video-novini/ministr-osviti-liliya-grinevich-prokomentovala-skargi-na-audiyuvannya-na-zno-z-angliyskoyi.html>. – Назва з екрана. – Дата публікації: 5.06.2018. – Дата перегляду: 7.06.2018.